

Handläggare
Christer Edvardsson
Telefon: 08-508 289 77

Till
Miljö och hälsoskyddsnämnden
MHN 2015-12-15 p 20

Tillsyn över lagen (2014:799) om spräng- ämnesprekursorer

Förvaltningens förslag till beslut

1. Föreslå kommunfullmäktige att besluta i enlighet med miljöförvaltningens förslag avseende tillsynsansvar över lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer, förslag till ändring i reglemente för miljö- och hälsoskyddsnämnden samt fastställa taxa för tillsynen i enlighet med vad som framgår i tjänsteutlåtandet med bilagor.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Från den 2 september 2014 gäller nya regler för produkter som innehåller vissa kemiska ämnen. Dessa ämnen kallas i sammanhanget för sprängämnesprekursorer och syftet med reglerna är att minska möjligheterna till tillverkning av hemgjorda sprängämnen.

Reglerna har sin grund i Europaparlamentets och rådets (EU) förordning 98/2013 av den 15 januari 2013 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer. Förordningen har kompletterats i svensk rätt med lagen (2014:799) och förordningen (2014:880) om sprängämnesprekursorer. Den svenska lagstiftningen på området ställer bland annat krav på tillstånd för enskilda personers (privatpersoners) förvärv, införande, innehav och användning av dessa ämnen samt krav på märkning och rapportering för ekonomiska aktörer.

Privatpersoner måste ha tillstånd för att köpa produkter som innehåller mer än 12 viktprocent väteroxid, mer än 30 viktprocent nitrometan eller mer än 3 viktprocent salpetersyra. Exempel på

sådana produkter är för väteperoxid: blekvätskor, hårblekningsmedel, desinfektionsvätskor och rengöringsmedel. När det gäller nitrometan är användningsområdet bränsle till modellfarkoster. Innehåll av salpetersyra över gränsen är aktuellt för etsningsmedel.

Enligt 6 § lagen om sprängämnesprekursorer ska kommunen utöva tillsyn över artiklarna 4.7 och 5 i EU-förordningen. Tillsynen avser kontroll av att ekonomiska aktörer vid försäljning av tillståndspliktiga sprängämnesprekursorer till enskilda kontrollerar deras innehav av tillstånd. De ekonomiska aktörerna ska även se till att produkter som omfattas av förbud eller tillståndsplikt är märkta med avseende på detta. Tillsynen får vara avgiftsfinansierad enligt 11 § lagen om sprängämnesprekursorer.

Miljöförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att tillsynen enligt 6 § lagen om sprängämnesprekursorer ska utföras av miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. I enlighet med detta, beslutar att ändra nämndens reglemente samt beslutar om taxa för tillsynen.

Ärendet

Från den 2 september 2014 gäller nya regler för produkter som innehåller vissa kemiska ämnen, s.k. sprängämnesprekursorer. Reglerna har sin grund i EU-förordning 98/2013 och har i Sverige kompletterats med lagen (2014:799) och förordningen (2014:880) om sprängämnesprekursorer.

Det övergripande syftet framgår av artikel 1 i EU/98/2013:

I denna förordning fastställs harmoniserade regler för tillhandahållande, införsel, innehav och användning av ämnen eller blandningar som kan missbrukas för olaglig tillverkning av sprängämnen, i syfte att begränsa allmänhetens tillgång till dessa ämnen och blandningar och säkerställa lämplig rapportering av misstänkta transaktioner i hela försörjningskedjan.

Förordningen förbjuder eller begränsar privatpersoners möjlighet att köpa vissa ämnen. Bland annat så får t.ex. kalium- och natriumklorater i koncentrationer över 40 viktprocent inte tillhandahållas enskilda personer. Förordningen föreskriver vidare rapporteringskyldighet för professionella användare, krav på rapportering av betydande stölder av ämnen som kan användas för att tillverka sprängämnen etc.

För vissa av de förbjudna ämnena konstateras att det finns en omfattande legitim användning hos privatpersoner och att medlemsstaterna ska ha möjlighet att göra dessa tillgängliga för privat-

personer. Av 3 § i lagen om sprängämnesprekursorer stadgas att privatpersoner måste ha tillstånd för att förvärva, införa, inneha och använda produkter som innehåller:

- Mer än 12 viktprocent väteperoxid
- Mer än 30 viktprocent nitrometan
- Mer än 3 viktprocent salpetersyra

En ansökan om sådant tillstånd görs enligt 3 § förordningen om sprängämnesprekursorer hos Myndigheten för samhällskydd och beredskap (MSB). I MSB:s prövning ingår, förutom en bedömning av behovet av att använda produkten för angivet ändamål, även att inhämta yttrande från polisen samt att ge Säkerhetspolisen möjlighet att lämna synpunkter, se 6 § förordningen om sprängämnesprekursorer.

Av artiklarna 4.7 och 5 i EU-förordningen framgår att den som säljer aktuella produkter har ett ansvar att kontrollera att den enskilde köparen har tillstånd och även att rapportera misstänkta transaktioner. Vidare ska försäljaren se till att de produkter som omfattas av krav på tillstånd eller övriga restriktioner ska vara märkta med avseende på detta.

Enligt 6 § lagen om sprängämnesprekursorer ska kommunen utöva tillsyn över de ovan angivna artiklarna i EU-förordningen. De verksamhetstyper som kan bli föremål för tillsyn/kontroll är t.ex. färg- och järnhandlare, byggvaruhus, hobbybutiker och eventuellt apotek i den utsträckning dessa säljer aktuella substanser till enskilda.

Av 11 § lagen om sprängämnesprekursorer framgår att avgift får tas ut för tillståndsprövning och tillsyn.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Bestämmelsen i 6 § lagen om sprängämnesprekursorer lyder:

En kommun ska ansvara för tillsynen över att bestämmelserna i artiklarna 4.7 och 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 98/2013 följs inom kommunen.

Varje enskild kommun måste således fatta beslut om vilken del av den kommunala organisationen som ska ha detta ansvar. Förutom miljö- och hälsoskyddsnämnden, som ansvarar för tillsyn över t.ex. märkning av kemiska produkter, skulle ansvaret, med hänvisning

till kopplingen till brandfarliga och explosiva varor, kunna läggas på brandförsvaret enligt förvaltningens mening.

I förarbetena (prop. 2013/14:144 s. 86) anges att kontrollen lämpligen ska ske tillsammans med tillsynen över kemikalielagstiftningen. Ett skäl för detta är att kommunerna redan i dag bedriver tillsyn enligt bl.a. CLP-förordningen ([Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar](#)). Vidare anger propositionen, när det gäller finansiering/avgiftsuttag för tillsynen, att principen är att den som orsakar en kostnad också ska betala för den.

Enligt miljöförvaltningens uppfattning finns det stora likheter mellan den nu aktuella tillsynen och annan tillsyn över kemiska produkter som förvaltningen redan utför. Förutom kontroll av märkning så sker tillsyn över överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter. Begränsningar för privatpersoners hantering av särskilt farliga kemiska produkter, liksom krav på butiker, uppvisar stora likheter med bestämmelserna för sprängämnesprekursorer.

Miljöförvaltningen föreslår, mot denna bakgrund, att tillsynen enligt 6 § lagen om sprängämnesprekursorer läggs på miljö- och hälsoskyddsnämnden. En följd av ett sådant tillkommande ansvar blir att nämndens reglemente måste ändras/kompletteras. Förslag på ändring lämnas i bilaga 1.

Miljöförvaltningen föreslår även att tillsynen finansieras genom tillsynsavgifter. Eftersom regelverket är fristående från miljöbalken måste en särskild taxa för detta antas. I bilaga 2 redovisas förvaltningens förslag till taxa. Det framgår av Sveriges kommuner och landstings (SKL:s) cirkulär 15:13 från 2015-04-20 att det är viktigt att utformningen av taxorna i kommunerna anpassas efter förutsättningarna i respektive kommun. Den av förvaltningen föreslagna taxan i bilaga 2 har samma principiella utformning som nämndens taxa för tillsynsverksamhet enligt strålskyddslagen. Förvaltningen anser således att förslaget till taxa stämmer väl överens med såväl övriga taxor inom miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsområden som med det förslag till utformning som SKL lämnar i sitt cirkulär.

SLUT

Bilagor

1. Förslag till ändring av reglemente för miljö- och hälsoskydds-nämnden
2. Förslag till taxa från och med den 1 april 2016 för Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnds tillsynsverksamhet enligt lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer